

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD.410.013.02.2017
P/17/021

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Gdańsku
ul. Wały Jagiellońskie 36, 80-853 Gdańsk
T +48 58 768 36 00, F +48 58 768 36 05
lgd@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/021 – Wydatki spółek z udziałem Skarbu Państwa na działalność sponsoringową, medialną i usługi doradcze.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Okres objęty kontrolą	2015 – 2017 (I półrocze)
Kontroler	Katarzyna Michalska - główny specjalista kontroli państwowej; upoważnienia do kontroli: LGD/134/2017 z 24 października 2017 r., LGD/141/2017 z 3 listopada 2017 r. i LGD/25/2018 z 26 stycznia 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4b)
Jednostka kontrolowana	ENERGA SA, Al. Grunwaldzka 472, 80-309 Gdańsk (dalej: „Spółka”) ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Zgodnie ze Statutem Spółki, sprawy Spółki prowadził Zarząd ENERGA SA (dalej: „Zarząd”). W okresie objętym kontrolą funkcję Prezesa Zarządu ² pełnili: do 29 kwietnia 2015 r. Mirosław Bieliński, od 29 kwietnia 2015 r. do 7 grudnia 2015 r. Andrzej Tersa, od 7 grudnia 2015 r. do 3 stycznia 2016 r. Roman Pionkowski (oddelegowany z Rady Nadzorczej Spółki), od 4 stycznia 2016 r. do 17 stycznia 2017 r. Dariusz Kaśków, od 17 stycznia 2017 r. do 10 lutego 2017 r. Jacek Kościelniak (oddelegowany z Rady Nadzorczej Spółki), od 2 marca 2017 r. do 5 lutego 2018 r. Daniel Obajtek; od 6 lutego 2018 r. obowiązki Prezesa Zarządu pełniła Alicja Barbara Klimiuk (Wiceprezes Zarządu ds. Operacyjnych); w trakcie kontroli wyjaśnień i informacji udzielali Członkowie Zarządu sprawujący te funkcje w czasie trwania kontroli NIK. (dowód: akta kontroli str. 17-39, 230-232, 709-723, 1478-1482, 1495-1509)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia³ pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność ENERGA SA w zakresie sponsoringu oraz zakupów usług doradczych i medialnych.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Organy Spółki ustanowiły wewnętrzne zasady prowadzenia działalności sponsoringowej, a w ich ramach procedury monitorowania i oceny przedsięwzięć sponsoringowych. Uwzględnione zostały w nich rekomendacje Ministra Skarbu Państwa określone w „Modelu regulacji działalności sponsoringowej spółek z udziałem Skarbu Państwa”⁴ (dalej: „Model”), jak i szereg jego ogólnych wytycznych określonych następnie w „Dobrych praktykach w zakresie prowadzenia działalności sponsoringowej przez spółki z udziałem Skarbu Państwa” (dalej: „Dobre praktyki”). Nie przestrzegano jednak wewnętrznych zasad dotyczących terminów ustanowienia

¹ Struktura akcjonariatu: Skarb Państwa - 51,52% udziału w kapitale zakładowym, pozostali Akcjonariusze - 48,48% udziału w kapitale zakładowym.

² Na podstawie uchwał Zarządu w sprawie podziału funkcjonalnego spraw Spółki pomiędzy Członków Zarządu ENERGA SA w okresie objętym kontrolą nadzór funkcjonalny nad obszarem działalności Spółki w zakresie marketingu i sponsoringu sprawował Prezes Zarządu.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

⁴ Wprowadzonym Zarządzeniem Nr 5 Ministra Skarbu Państwa z dnia 13 lutego 2009 r. w sprawie zasad prowadzenia działalności sponsoringowej przez spółki z udziałem Skarbu Państwa, zmienionym Zarządzeniami Ministra Skarbu Państwa: Nr 37 z dnia 23 sierpnia 2011 r. oraz Nr 49 z dnia 3 września 2012 r.

ramowych planów działalności sponsoringowej (na 2016 r. i 2017 r.) oraz jednego z przyjętych warunków podejmowania działalności sponsoringowej.

Efektywność działalności sponsoringowej Spółki, liczona jako stosunek zainwestowanych środków finansowych do wartości zrealizowanych świadczeń, w 2015 r. wyniosła 153%, a w 2016 r. 159%. W ocenie zewnętrznego podmiotu doradczego, wykonującego dla Spółki badanie efektywności sponsoringu, wyniki te pozycjonowały Spółkę wysoko na tle podobnych aktywności promocyjno-wizerunkowych pozostałych spółek z udziałem Skarbu Państwa. Zarząd prezentował Radzie Nadzorczej Spółki półroczne i roczne raporty z działalności sponsoringowej, które opiniowane były pozytywnie.

Szczegółowym badaniem objęto pięć umów sponsoringowych, cztery ramowe umowy o doradztwo i trzy ramowe o zakup usług medialnych. Na ich podstawie w okresie objętym kontrolą zrealizowano wydatki [...]⁵ na realizację badanych grup umów. Decyzje o zaangażowaniu w poszczególne przedsięwzięcia sponsoringowe podjęte zostały w drodze wymaganych uchwał, Spółka nadzorowała realizację świadczeń sponsoringowych i monitorowała ich efektywność. Zlecone usługi doradcze i medialne zostały wykonane. W ośmiu umowach interes Spółki został zabezpieczony m.in. poprzez zawarcie w nich klauzul o karach umownych. W przypadku czterech ramowych umów o doradztwo, w wyniku negocjacji z kontrahentami, od zamieszczenia takich klauzul odstąpiono.

W Spółce obowiązywała „Instrukcja zamawiania usług, dostaw i robót budowlanych przez ENERGA SA” i załączone do niej „Wytyczne obowiązujące przy udzielaniu zamówień przez ENERGA SA”. W ocenie NIK, nadzór nad jej przestrzeganiem nie był jednak skuteczny. Wykonawcy, z którymi zawarto dwie spośród siedmiu badanych umów ramowych wybrani zostali z pominięciem zasad określonych w ww. procedurze.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na:

- prowadzeniu działalności sponsoringowej w 2015 r. i 2016 r., pomimo tego, że zgodnie z brzmieniem „Zasad działalności sponsoringowej” i założeniami „Modelu”, fakt odnotowania przez Spółkę w 2014 r. i w 2015 r. straty z działalności operacyjnej powinien skutkować jej niepodejmowaniem,
- przyjęciu przez Zarząd Ramowych Planów Działalności Sponsoringowej (dalej: „RPDS”) na 2016 r. i na 2017 r. z opóźnieniem w stosunku do terminów wynikających z „Zasad działalności sponsoringowej”,
- zawarciu dwóch z pięciu badanych umów sponsoringowych przed datą wydania przez Radę Nadzorczą wymaganej uchwały w sprawie zaopiniowania RPDS na 2016 r.,
- wyborze dwóch wykonawców usług doradczych z pominięciem zasad określonych w ww. Instrukcji.

Przedmiotem uwagi NIK było ponadto przestrzeganie wewnętrznych zasad dotyczących szacowania limitu łącznego wynagrodzenia wykonawców w odniesieniu do dwóch badanych ramowych umów o doradztwo techniczne.

⁵ Pouczenie: wartości ekonomiczne stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barełkowska, na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Procedury wewnętrzne regulujące w Spółce planowanie i prowadzenie działalności sponsoringowej oraz zakup usług medialnych i doradczych

Opis stanu faktycznego

1.1. W Spółce obowiązywały „Zasady prowadzenia działalności sponsoringowej Grupy ENERGA”⁶ (dalej: „Zasady działalności sponsoringowej”), które zostały wprowadzone uchwałami Zarządu Spółki⁷ i zatwierdzone uchwałami Rady Nadzorczej Spółki⁸. W „Zasadach działalności sponsoringowej” założono, że omawianą działalność na rzecz całej Grupy Kapitałowej ENERGA (dalej: „GK ENERGA”) prowadzi i koordynuje Spółka, przy czym w wyjątkowych sytuacjach dopuszczono możliwość prowadzenia takich działań również przez spółki zależne, ale we współpracy i porozumieniu ze Spółką. Uregulowane w „Zasadach działalności sponsoringowej” założenia i procedury uwzględniały rekomendacje Ministra Skarbu Państwa określone zarówno w „Modelu”, jak i szereg jego ogólnych wytycznych określonych następnie w „Dobrych praktykach”.

Wśród obszarów działalności sponsoringowej GK ENERGA wskazano: zawodowe kluby sportowe zorganizowane w formie spółek akcyjnych – uczestniczące w ligach zawodowych, a od 20 grudnia 2016 r. także Polskiego Komitetu Olimpijskiego, Polskiego Komitetu Paraolimpijskiego oraz sportowców indywidualnych, przedsięwzięcia o charakterze Społecznej Odpowiedzialności Biznesu w ramach programu o nazwie „ENERGA dla Ciebie”⁹, a także działania wspierające relacje biznesowe (np. konferencje, kongresy, sympozja i targi). W „Zasadach działalności sponsoringowej” uregulowano tryb jej planowania oraz składania i rozpatrywania wniosków sponsoringowych, korporacyjne zasady podejmowania decyzji o zawarciu umów sponsoringowych, obligatoryjne postanowienia umów sponsoringowych, a także obowiązki związane z nadzorem i monitorowaniem ich wykonania oraz badaniem efektywności przedsięwzięć sponsoringowych.

(dowód: akta kontroli str. 268-312)

[...] ¹⁰

(dowód: akta kontroli str. 9-10, 727-733)

W punkcie 2a „Modelu” Minister Skarbu Państwa zawarł warunek, że w przypadku sponsoringu finansowego działania mogą być podjęte przez spółkę z udziałem Skarbu Państwa wyłącznie, gdy w roku obrotowym poprzedzającym podjęcie takich działań spółka zanotowała dodatni wynik finansowy i miała zysk operacyjny, a w dniu podpisania stosowych umów posiadała wolne środki na rachunku bieżącym. Warunki te w sposób niezmienny organy Spółki odzwierciedliły w punkcie 4.3 „Zasad działalności sponsoringowej” obowiązujących od 8 sierpnia

⁶ Od 2 kwietnia 2014 r. do 7 sierpnia 2015 r. obowiązywało wydanie III, od 8 sierpnia 2015 r. do 19 grudnia 2016 r. wydanie IV, a od 20 grudnia 2016 r. wydanie V.

⁷ Nr 86/III/2014 z dnia 20 marca 2014 r. (wydanie III), Nr 79/IV/2015 z dnia 30 lipca 2015 r. (wydanie IV) i Nr 356/V/2016 z dnia 13 grudnia 2016 r. (wydanie V). Zmiany „Zasad działalności sponsoringowej” w okresie objętym kontrolą wynikały głównie z dostosowania ich do zapisów Ładu Organizacyjnego i Strategii Grupy ENERGA, rewizji działań sponsoringowych (m.in. w zakresie uzyskanego efektu/zwrotu ekonomicznego z tytułu poszczególnych umów, doboru obszarów i podmiotów sponsorowanych oraz modyfikacji złożań długofalowych), a także z bieżących zmian w zakresie wymagań formalnych zgód korporacyjnych dotyczących zaciągania zobowiązań finansowych przez organy Spółki.

⁸ Uchwały Rady Nadzorczej Spółki: Nr 33/III/2014 z dnia 2 kwietnia 2014 r. (wydanie III), Nr 87/IV/2015 z dnia 8 sierpnia 2015 r. (wydanie IV) i Nr 104/IV/2016 z dnia 20 grudnia 2016 r. (wydanie V).

⁹ w tym ENERGA Sport (sport amatorski, szkoły, kluby, stowarzyszenia, infrastruktura sportowa), ENERGA Mecenat (kultura i działania pro patriotyczne), ENERGA Edukacja (nauka i szkolnictwo każdego szczebla), ENERGA dla przyrody (inicjatywy proekologiczne) oraz akcje społeczne, w tym realizowane przez Fundację ENERGA.

¹⁰ Pouczenie: wartości ekonomiczne stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barelkowska na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej.

2015 r. do 19 grudnia 2016 r. (wydanie IV). W wydaniu III „Zasad działalności sponsoringowej” warunku takiego nie określono.

(dowód: akta kontroli str. 268-293)

[...] ¹¹

(dowód: akta kontroli str. 1492, 1497)

W punkcie I.4 „Dobrych praktyk” Minister Skarbu Państwa jako warunek podejmowania działalności sponsoringowej przez spółkę z udziałem Skarbu Państwa zarekomendował odnotowanie przez spółkę zysku operacyjnego w roku poprzedzającym podjęcie takich działań oraz posiadanie wolnych środków na rachunku bieżącym w dniu podpisania stosownych umów. W wydaniu V „Zasad działalności sponsoringowej GK ENERGA” (obowiązujących od 20 grudnia 2016 r. i uaktualnionych na podstawie „Dobrych praktyk”), w punkcie 3.4 organy Spółki przyjęły inne kryterium finansowe. Ustalono mianowicie zasadę, że działania sponsoringowe mogą być podejmowane przez ENERGA SA wyłącznie, gdy w roku obrotowym poprzedzającym podjęcie takich działań ENERGA SA odnotowała dodatni wynik finansowy netto (zysk operacyjny powiększony o dywidendę), a w dniu podpisania stosownych umów posiadała wolne środki na rachunku bieżącym.

(dowód: akta kontroli str. 294-312)

Uzasadniając przyjęcie kategorii „dodatni wynik finansowy netto (zysk operacyjny powiększony o dywidendę)” zamiast rekomendowanego przez Ministra Skarbu Państwa „zysku operacyjnego” p.o. Prezesa Zarządu Wiceprezes Zarządu ds. Operacyjnych i Wiceprezes Zarządu ds. Korporacyjnych wyjaśnili¹², że w związku ze zniesieniem „Modelu” i ogłoszeniem w 2016 r. „Dobrych praktyk”, stanowiących wyłącznie zbiór rekomendacji wskazujących kierunki, nie zaś narzucających rozwiązania, organy Spółki zindywidualizowały w omawianym zakresie dotychczasowe „Zasady działalności sponsoringowej”.

(dowód: akta kontroli str. 1478-1479)

Zgodnie z wytycznymi określonymi w „Modelu” i „Dobrych praktykach”, w „Zasadach działalności sponsoringowej” założono, że kierunki działalności sponsoringowej określone będą Ramowym Planie Działań Sponsoringowych na rok obrotowy (dalej: „RPDS”) w oparciu o analizę m.in. dotychczas prowadzonych inicjatyw, ich zgodności z Misją, Wizją oraz Wartościami GK ENERGA, jak również na podstawie prognozowanej ich efektywności. Przewidziano także możliwość podejmowania działań nie ujętych w RPDS, pod warunkiem zgodności z Misją, Wizją i Wartościami Grupy ENERGA, w ramach przyjętego na dany rok budżetu w oparciu o decyzję dyrektora komórki właściwej ds. marketingu lub uchwałę Zarządu lub uchwałę Rady Nadzorczej - – w zależności od ich wartości. Jako główne założenie działalności sponsoringowej w objętych kontrolą RPDS wskazano intensyfikację działań mających na celu budowanie świadomości marki na obszarze całego kraju.

Do 19 grudnia 2016 r. obowiązywała w Spółce zasada, że RPDS na kolejny rok obrotowy Zarząd powinien przyjąć w formie uchwały w drugiej połowie roku i następnie przedłożyć Radzie Nadzorczej w celu zaopiniowania. Od 20 grudnia 2016 r. zapis ten został zmieniony – Zarząd był zobowiązany do przedłożenia RPDS Radzie Nadzorczej wraz z planem finansowym na kolejny rok obrotowy nie później niż do końca pierwszego kwartału roku, którego dotyczył. Terminy te były odzwierciedleniem rekomendacji zawartych w „Modelu” i „Dobrych praktykach”. Na potrzebę opracowania planów działalności sponsoringowej w pierwszych

¹¹ Pouczenie: zasady prowadzenia działalności sponsoringowej stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barełkowska, na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej

¹² jw.

miesiącach roku obrotowego zwrócił uwagę również Minister Energii w piśmie DPW.I.096.1.2017 z dnia 10 stycznia 2017 r., skierowanym do przewodniczących Rad Nadzorczych nadzorowanych spółek z udziałem Skarbu Państwa w sprawie nadzoru nad wydatkami ponoszonymi na działalność sponsoringową (dalej: „pismo Ministra Energii z dnia 10 stycznia 2017 r.”).

(dowód: akta kontroli str. 239-312, 446-491)

RPDS na 2015 r. został przyjęty przez Zarząd uchwałą Nr 874/III/2014 z dnia 30 grudnia 2014 r., tj. z zachowaniem terminu (31 grudnia 2014 r.) określonego przez organy Spółki w „Zasadach działalności sponsoringowej”. Z opóźnieniem w stosunku do terminów wynikających z ww. procedury (odpowiednio 31 grudnia 2015 r. i 31 marca 2017 r.) Zarząd przyjął RPDS na 2016 r. i RPDS na 2017 r. RPDS na 2016 r. przyjmowany był przez Zarząd dwukrotnie: najpierw uchwałą Nr 20/V/2016 z dnia 16 lutego 2016 r., a następnie uchwałą Nr 135/V/2016 z dnia 22 czerwca 2016 r. Dyrektor Departamentu Marketingu i Komunikacji¹³ wyjaśniła, że wersja RPDS na 2016 r. przyjęta przez Zarząd 16 lutego 2016 r. nie została przedłożona Radzie Nadzorczej do zaopiniowania z powodu zmian personalnych w Spółce i polecenia weryfikacji zaplanowanych w nim działań sponsoringowych przez nowego Dyrektora Departamentu Marketingu i Komunikacji. RPDS na 2017 r. Zarząd przyjął uchwałą Nr 679/V/2017 z dnia 8 sierpnia 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 447, 457, 459, 474-475, 725-726)

Objęte kontrolą RPDS zostały jednogłośnie pozytywnie zaopiniowane przez Radę Nadzorczą uchwałami: Nr 9/IV/2015 r. z dnia 16 stycznia 2015 r. (RPDS na 2015 r.), Nr 70/IV/2016 z dnia 22 lipca 2016 r. (RPDS na 2016 r.) i Nr 93/V/2017 z dnia 22 sierpnia 2017 r. (RPDS na 2017 r.). W ciągu jednego miesiąca po zaopiniowaniu RPDS przez Radę Nadzorczą komórkę właściwą w Spółce ds. marketingu i komunikacji opracowała Harmonogramy Działania Sponsoringowych wymagane na podstawie „Zasad działalności sponsoringowej”.

(dowód: akta kontroli str. 446, 458, 479, 492-558)

[...] ¹⁴

(dowód: akta kontroli str. 446-491, 724)

Z wytycznych Ministra Skarbu Państwa określonych w „Modelu” i „Dobrych praktykach” wynikało, że działalność sponsoringowa prowadzona przez zarząd spółki podlega stałej ocenie, nadzorowi i monitorowaniu przez radę nadzorczą. Zarząd prezentował Członkom Rady Nadzorczej półroczne i roczne raporty z działalności sponsoringowej¹⁵ dotyczące zarówno realizacji zaplanowanego na ten cel budżetu, jak i efektywności podejmowanych przedsięwzięć sponsoringowych. W sprawozdaniu z działalności Rady Nadzorczej w 2016 r. Rada Nadzorcza oceniła, że polityka prowadzenia działalności sponsoringowej przez Zarząd była racjonalna.

(dowód: akta kontroli str. 235, 313-438)

W związku z ww. pismem Ministra Energii z dnia 10 stycznia 2017 r. Rada Nadzorcza Spółki poddała analizie wydatki Spółki na działania sponsoringowe w latach 2012-2016. Pismem z 10 kwietnia 2017 r. Przewodniczący Rady Nadzorczej Spółki poinformował Dyrektora Departamentu Nadzoru w Ministerstwie Energii m.in., że od 2014 r. prowadzone były profesjonalne badania weryfikujące efektywność tych działań i na ich podstawie Spółka uzyskała potwierdzenie, że działania sponsoringowe uzyskują efektywność na poziomie od 168% w 2014 r.

¹³ pełniącą wymienioną funkcję w okresie od 5 czerwca 2017 r. do 8 lutego 2018 r.

¹⁴ Pouczenie: dane finansowe stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barelkowska na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej)

¹⁵ Na posiedzeniach Rady Nadzorczej w dniach: 8 sierpnia 2015 r. (za I półrocze 2015 r.), 9 kwietnia 2016 r. (za II półrocze 2015 r.), 29 maja 2017 r. (za 2016 r.) i 22 sierpnia 2017 r. za I półrocze 2017 r.

do 155% w 2016 r. O podejmowanych działaniach nadzorczych nad działalnością sponsoringową Spółki Przewodniczący Rady Nadzorczej informował także w piśmie z 11 września 2017 r. skierowanym do Dyrektora Departamentu Polityki Właścicielskiej i Analiz w Ministerstwie Energii¹⁶.

(dowód: akta kontroli str. 236, 439-445)

– Spośród umów sponsoringowych realizowanych w okresie objętym kontrolą (177 w 2015 r., 118 w 2016 r., i 49 w I półroczu 2017 r.) do szczegółowego badania wytypowano pięć¹⁷ (dalej: „próba umów sponsoringowych”). [...]¹⁸

(dowód: akta kontroli str. 457-474, 958-1063, 1146-1311, 1470)

1.2. Organizację procesu decyzyjnego zlecenia i zakupu usług regulowała w Spółce „Instrukcja zamawiania usług, dostaw i robót budowlanych przez ENERGA SA”¹⁹ (dalej: „Instrukcja”). Procedura miała zastosowanie dla zamówień o szacunkowej wartości netto przekraczającej 50 tys. zł²⁰. Zasady udzielania zamówień i tryby wyboru wykonawców ustalono w załączonych do Instrukcji „Wytucznych obowiązujących przy udzielaniu zamówień przez ENERGA SA” (dalej: „Wytuczne”). W Instrukcji uregulowano m.in., że wykonawcy wybierani będą w trybach konkurencyjnych tj. przetarg nieograniczony, przetarg ograniczony lub negocjacje wielostopniowe. Dopuszczano również możliwość zamówień bezprzetargowych polegających na przyjęciu oferty. Przesłanki do zastosowania każdego z tych trybów określono w Wytucznych. W Instrukcji obowiązującej od 11 lipca 2016 r. wprowadzono zapis (w punkcie 1.5 ust. 7) o wyłączeniu w całości z jej reżimu umów z podmiotami wyspecjalizowanymi, dysponującymi profesjonalną wiedzą w dziedzinie prawa, finansów, ubezpieczeń, bankowości lub księgowości, o ile zostały podpisane przez dwóch członków Zarządu.

(dowód: akta kontroli str. 14-15, 559-642)

W Instrukcji obowiązującej do 8 lipca 2015 r. zawarto zapis, że Spółka nie podlega przepisom ustawy Prawo zamówień publicznych. W Instrukcjach obowiązujących od 9 lipca 2015 r. zapisano natomiast, że w przypadkach, gdy odbiorcą przedmiotu zamówienia będą spółki GK ENERGA podlegające przepisom tej ustawy i przedmiot zamówienia oraz jego wartość będą wskazywały na obowiązek jej stosowania, Spółka realizować będzie proces zamówienia z bezwzględnym poszanowaniem zasad w tej ustawie uregulowanych.

(dowód: akta kontroli str. 560, 580, 623)

P.o. Prezesa Zarządu Wiceprezes ds. Operacyjnych i Wiceprezes ds. Finansowych wyjaśnili²¹ m.in., że w Spółce nie obowiązywały pisemne procedury regulujące zakres przedmiotowy usług zamawianych przez Spółkę, w przypadku których spełnione będą przesłanki do zastosowania odpowiednich przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych. Dokumentem, na podstawie którego Spółka, co do zasady, dokonuje zamówień jest „Instrukcja zamawiania usług, dostaw i robót budowlanych

¹⁶ odpowiedź na pismo Ministra Energii DWP.I.460.11.2017 z dnia 11 sierpnia 2017 r.

¹⁷ ENSA/2015/00264 z dnia 10 sierpnia 2015 r., ENSA/2015/00293 z dnia 7 września 2015 r. i ENSA/2015/00449 z dnia 9 listopada 2015 r. (umowy zawarte przez reprezentujących Spółkę Andrzeja Tersę – Prezesa Zarządu i Jolantę Szydłowską - Wiceprezesa Zarządu ds. Korporacyjnych) oraz ENSA/2016/00164 z dnia 29 czerwca 2016 r. i ENSA/2016/00190 z dnia 7 lipca 2016 r. (obie zawarte przez reprezentujących Spółkę Dariusza Kaśków – Prezesa Zarządu i Grzegorza Ksepko - Wiceprezesa Zarządu ds. Korporacyjnych)

¹⁸ Pouczenie: tryb i zasady prowadzonej działalności sponsoringowej, stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał Radca prawny LGD A. Barełkowska na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej)

¹⁹ do 8 lipca 2015 r. wydanie 05/03/2014, od 9 lipca 2015 r. do 10 lipca 2016 r. wydanie VI, od 11 lipca 2016 r. do 1 marca 2017 r. wydanie VII i od 2 marca 2017 r. wydanie VIII. Kolejne wydania Instrukcji wprowadzone: Zarządzeniem Nr 4/2014 Dyrektora Zarządzającego ENERGA SA z dnia 11 marca 2014 r. (wydanie Nr 05/03/2014), Zarządzeniem Nr 12/2015 Dyrektora Zarządzającego ENERGA SA z dnia 9 lipca 2015 r. (wydanie VI), Zarządzeniem Nr 18/2016 Dyrektora Zarządzającego ENERGA SA z dnia 11 lipca 2016 r. (wydanie VII) i Zarządzeniem Nr 3/2017 Dyrektora Departamentu Nadzoru Korporacyjnego i Organizacji Spółki ENERGA SA z dnia 2 marca 2017 r. (wydanie VIII).

²⁰ Za wybór wykonawcy i realizację zamówień o szacunkowej wartości nieprzekraczającej 50 tys. zł odpowiadał dyrektor komórki merytorycznej.

²¹ w piśmie ENSA-BZ-000037-2018 z dnia 5 marca 2018 r.

przez Energa SA". W ocenie Spółki, wprowadzenie jednoznacznych kryteriów regulujących m.in. zakres przedmiotowy usług zamawianych przez Spółkę, w przypadku których spełnione będą przesłanki do zastosowania odpowiednich przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych, może odnieść skutek odwrotny od zamierzonego, gdyż kwestia jednoznacznego zakwalifikowanego lub nie – z góry - danego zamówienia jako zamówienia sektorowe może być myląca, a taka ocena z uwagi na brak jednoznacznych kryteriów ustawowych w tym zakresie, powinna być dokonywana na bieżąco, *ad casum*. Jednak w celu ujednoczenia stanowiska w zakresie stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych przez spółki GK ENERGA w dniu 2 września 2016 r. Spółka przygotowała Memorandum²² stanowiące zbiór wskazówek interpretacyjnych w zakresie stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych przez spółki GK ENERGA (dalej: „Memorandum”).

(dowód: akta kontroli str. 1492-1509)

W celu zapewnienia prawidłowego przebiegu procesu zawierania umów i dokumentów związanych z ich realizacją i zakończeniem (w tym zleceń do umów ramowych) wprowadzono procedurę „Zasady zawierania i rejestracji umów w ENERGA SA”²³. Określono w niej m.in. zakres odpowiedzialności (w tym odpowiedzialność komórek merytorycznych za zabezpieczenie interesów Spółki) oraz zbiór obligatoryjnych klauzul umownych.

(dowód: akta kontroli str. 643-708)

1.2.1. [...] ²⁴

Zgodnie z Wytocznymi załączonymi do Instrukcji (wydania 05/03/2014 i VI, tj. wydania obowiązujące w czasie zawierania ww. umów):

- Spółka mogła zawrzeć umowę ramową w wyniku przeprowadzenia postępowania w trybach w określonych w Instrukcji (odpowiednio § 12 ust. 5 i § 15 ust. 5),
- szacunkowa wartość umowy ramowej to limit łącznego wynagrodzenia wykonawcy określony w umowie ramowej tytułem zamówień, których zamawiający planuje/szacuje udzielić w okresie trwania umowy ramowej (w obu wydaniach § 3 ust. 6),
- przebieg postępowania powinien zostać udokumentowany, w tym także postępowania bezprzetargowego (odpowiednio § 11 i § 14).

Zgodnie z normą określoną w punkcie 4.2 Instrukcji, do udziału w postępowaniu na wybór wykonawcy (z wyłączeniem zamówień bezprzetargowych) należało zaprosić od trzech do pięciu wykonawców (w zależności od wartości).

(dowód: akta kontroli str. 562, 565-570, 582, 585-590)

W odpowiedzi na prośbę o udokumentowanie faktu przeprowadzenia rozeznania rynku przed zawarciem umów o doradztwo techniczne (ENSA/2014/00426 i ENSA/2015/00448)²⁵ p.o. Prezesa i Wiceprezes Zarządu i Wiceprezes ds. Finansowych wyjaśnili²⁶ m.in., że proceduralne odstępstwo nastąpiło w wyniku decyzji ówczesnych Członków Zarządu lub umocowanego do zaciągania zobowiązań kierownictwa właściwego departamentu. Spółka dysponowała umowami

²² Przedmiotem Memorandum było udzielenie informacji o rozwiązaniach prawnych mających zastosowanie przy zamówieniach udzielanych przez spółki GK ENERGA (ENERGA SA oraz spółki – Liderów Segmentów) w kontekście stosowania ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo Zamówień publicznych.

²³ W okresie objętym kontrolą obowiązywały: wydanie nr 03/03/2014 wprowadzone Zarządzeniem Nr 4/2014 Dyrektora Zarządzającego ENERGA SA z dnia 11 marca 2014 r., wydanie IV wprowadzone Zarządzeniem Nr 17/2016 Dyrektora Zarządzającego ENERGA SA z dnia 5 lipca 2016 r. oraz wydanie V wprowadzone Zarządzeniem nr 3/2017 Dyrektora Departamentu Nadzoru Korporacyjnego i Organizacji ENERGA SA z dnia 2 marca 2017 r.

²⁴ Pouczenie: dane dotyczące świadczenia usług doradztwa stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barełkowska na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej.

²⁵ w tym przedstawienia informacji, do ilu i do jakich podmiotów skierowano zaproszenia do udziału w postępowaniu oraz dlaczego nie udokumentowano wyboru wykonawcy w sposób zgodny z procedurą określoną w Instrukcji.

²⁶ w piśmie ENSA-BZ-000037-2018 z dnia 5 marca 2018 r.

z grupą renomowanych w Polsce doradców technicznych z branży energetycznej, które stanowiły jedynie formalne potwierdzenie gotowości do współpracy i nie wiązały się ze zobowiązaniem finansowym. Ich faktyczne aktywowanie następowało dopiero na podstawie zleceń, które w sposób szczegółowy określały spodziewany zakres prac, wymagały ewentualnych zgód korporacyjnych i akceptacji formalno-prawnych. Członkowie Zarządu wyjaśnili ponadto, że w działalności Spółki często wymagana jest dynamiczna kontraktacja najlepszych doradców technicznych dostępnych na rynku na potrzeby sprawnego procedowania wybranych projektów, przede wszystkim akwizycyjnych (procesy *due diligence* w obszarze techniczno-środowiskowym analizowanych spółek) oraz inwestycyjnych (doradztwo w zakresie dokumentacji projektowej).

(dowód: akta kontroli str. 1492-1509)

[...]27.

(dowód: akta kontroli str. 809, 845-846)

1.2.2. [...]28

(dowód: akta kontroli str. 864)

[...]29

(dowód: akta kontroli str. 1520-1578)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W 2015 r. i 2016 r. Spółka prowadziła działalność sponsoringową, pomimo, że na podstawie rozwiązań przedstawionych przez Ministra Skarbu Państwa w punkcie 2a „Modelu”, odzwierciedlonych w całości przez organy Spółki w punkcie 4.3 „Zasad działalności sponsoringowej” (wyd. IV), fakt odnotowania przez Spółkę w 2014 r. i w 2015 r. straty z działalności operacyjnej powinien skutkować jej niepodejmowaniem w ww. latach.

(dowód: akta kontroli str. 280-293)

[...]30

(dowód: akta kontroli str. 294-312, 1475, 1478, 1492, 1497)

2. Ramowe Plany Działalności Sponsoringowej na 2016 r. i na 2017 r. zostały przyjęte przez Zarząd z opóźnieniem w stosunku do terminów określonych przez organy Spółki w „Zasadach działalności sponsoringowej”³¹ i tym samym terminów rekomendowanych przez Ministra Skarbu Państwa w „Modelu” i „Dobrych praktykach”. Zgodnie z przywołanymi wyznacznikami, Zarząd powinien przyjąć: do 31 grudnia 2015 r. RPDS na 2016 r., a do 31 marca 2017 r. RPDS na 2017 r. Pierwszą wersję RPDS na 2016 r. Zarząd przyjął 16 lutego 2016 r. (tj. 1,5 miesiąca po wymaganym terminie), ale wersja ta nie mogła stanowić rekomendacji dla działalności sponsoringowej Spółki, ponieważ nie została przedstawiona Radzie Nadzorczej do zaopiniowania i pozytywnie przez nią zaopiniowana. Dopiero 22 czerwca 2016 r. Zarząd przyjął drugą wersję RPDS na 2016 r., która 22 lipca 2016 r. została pozytywnie zaopiniowana przez Radę Nadzorczą. RPDS na 2017 r. Zarząd przyjął dopiero w dniu 8 sierpnia 2017 r. (tj. po ponad czterech miesiącach

²⁷ Pouczenie: dane dotyczące świadczenia usług doradztwa stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barełkowska na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej.

²⁸ Pouczenie: dane dotyczące świadczenia usług medialnych stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barełkowska na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej.

²⁹ Pouczenie: dane dotyczące świadczenia usług doradztwa stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barełkowska na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej.

³⁰ Pouczenie: wyjaśnienia dotyczące świadczenia usług doradztwa stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barełkowska na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej

³¹ odpowiednio w punktach 4.12. ich wydania IV i 4.9 wydania V

od terminu wymaganego), a w dniu 22 sierpnia 2017 r. uzyskał pozytywną opinię Rady Nadzorczej.

Dwie spośród pięciu badanych umów sponsoringowych Zarząd zawarł przed datą wydania przez Radę Nadzorczą uchwały w sprawie zaopiniowania RPDS na 2016 r. - jedną 29 czerwca 2016 r. (umowa ENSA/2016/00164), a drugą 7 lipca 2016 r. (umowa ENSA/2016/00190). Umowy te zostały zawarte pomimo tego, że zgodnie z obowiązującymi w czasie ich zawarcia „Zasadami działalności sponsoringowej” (wydanie IV punkt 4.13), pozytywna opinia Rady Nadzorczej na temat przyjętego kierunku działań komunikacyjnych w zakresie sponsoringu oraz RPDS na dany rok stanowić powinna rekomendację dla Zarządu w zakresie podjęcia przewidzianych w nim działań sponsoringowych. Podkreślić również należy, że w przypadku ww. umów nie była wymagana decyzja Rady Nadzorczej w sprawie wyrażenia zgody na ich zawarcie, ponieważ ich jednostkowa wartość nie przekroczyła 2 mln zł.

Na dzień 30 czerwca 2017 r. nakłady finansowe Spółki na realizację ww. umów wyniosły odpowiednio [...]³²

(dowód: akta kontroli str. 268-312, 457-491, 958, 1032-1035, 1047-1050)

Z przedstawionych wyjaśnień³³ wynikało, że:

- opóźnienia w przyjmowaniu RPDS na 2016 r. i 2017 r. były skutkiem zmian kadrowych na stanowisku Prezesa Zarządu³⁴ oraz na stanowiskach kierowniczych w komórce odpowiedzialnej za sporządzenie projektu RPDS,
- do czasu pozytywnego zaopiniowania RPDS przez Radę Nadzorczą (tj. w 2016 r. do 21 lipca, a w 2017 r. do 21 sierpnia) Zarząd podejmował bieżące decyzje o działalności sponsoringowej na podstawie powszechnie obowiązujących przepisów prawa, w szczególności Statutu Spółki, Regulaminu Pracy Zarządu oraz Kodeksu spółek handlowych.

(dowód: akta kontroli str. 1476, 1478-1479, 1483-1486, 1497)

Zdaniem NIK, przedstawione wyjaśnienia nie mogą stanowić dostatecznego uzasadnienia dla nieprzestrzegania terminów ustanowionych przez organy Spółki w „Zasadach działalności sponsoringowej”, a w szczególności dla zawierania umów sponsoringowych (w tym także z wieloletnimi partnerami sponsoringowymi) bez uprzedniego określenia jej ogólnych założeń³⁵ i uzyskania w tym zakresie wymaganej opinii Rady Nadzorczej. Podkreślić należy, że według „Zasad działalności sponsoringowej” obowiązujących w dniu zakończenia kontroli (wydanie V punkt 4.10) zaopiniowanie RPDS przez Radę Nadzorczą na dany rok stanowiło warunek formalny podjęcia przewidzianych w nim działań sponsoringowych.

(dowód: akta kontroli str. 475-491)

3. Wybór wykonawców usług doradztwa technicznego, z którymi zawarte zostały kontrolowane ramowe umowy ENSA/2014/00426 z dnia 8 grudnia 2014 r. i ENSA/2015/00448 z dnia 2 grudnia 2015 r. nie nastąpił w wyniku postępowań w trybach określonych w Instrukcji, co było niezgodne odpowiednio z § 12 ust. 5 Wytucznych załączonych do Instrukcji wyd. 05/03/2014 i z § 15 ust. 5 Wytucznych załączonych do Instrukcji wyd. VI. Zgodnie z przywołanymi wyznacznikami, Spółka mogła zawrzeć umowę ramową w wyniku przeprowadzenia postępowania stosując tryby określone w Instrukcji.

(dowód: akta kontroli str. 559-599, 809-811)

³² Pouczenie:) wartości ekonomiczne stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Wylączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barelkowska na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej,

³³ Wyjaśnienia dwóch Członków Zarządu w pismach ENSA-BZ-000034-2018 z dnia 21 lutego 2018 r. i ENSA-BZ-000037-2018 z dnia 5 marca 2018 r. oraz piśmie Dyrektora Departamentu Marketingu i Komunikacji z 12 lutego 2018 r. (odwołanego ze stanowiska 9 lutego 2018 r.)

³⁴ 7 grudnia 2015 r. odwołano ze stanowiska Prezesa Zarządu Andrzeja Tersę i powołano Romana Pionkowskiego, którego odwołano z dniem 29 grudnia 2015 r. i z dniem 4 stycznia 2016 r. powołano Dariusza Kasków

³⁵ w tym wysokości planowanego budżetu w poszczególnych dziedzinach, czy też form aktywności sponsoringowej

NIK zwraca uwagę, że zawieranie przez Spółkę umów ramowych nie zostało w sposób jednoznaczny wyłączone z obowiązku stosowania procedur określonych w Instrukcji. Wyłączone zostało jedynie udzielanie zamówień w związku z realizacją umów ramowych. Z Instrukcji nie wynikało również, że zawarcie umowy ramowej w trybach określonych w Instrukcji można traktować w sposób opcjonalny.

W czasie trwania kontroli NIK nie przedstawiono innych procedur, na podstawie których możliwe byłoby zawieranie umów ramowych w trybie „decyzji dyrektora”. W przypadku ww. umów o doradztwo techniczne taki tryb właśnie wskazali Członkowie Zarządu w wyjaśnieniach³⁶ i taki tryb wynikał też z dokumentów źródłowych. Nie został on przewidziany w Instrukcji, a podane w wyjaśnieniach i wynikające z dokumentów źródłowych powody odstępstwa nie zostały wymienione ani wśród przypadków, których reżim Instrukcji nie dotyczy, ani wśród przesłanek do zastosowania trybu bezprzetargowego. Powody te to: dysponowanie umowami ramowymi z grupą renomowanych w Polsce doradców technicznych z branży energetycznej, potrzeba dynamicznej kontraktacji najlepszych doradców technicznych dostępnych na rynku na potrzeby sprawnego procedowania wybranych projektów, czy transfery zespołów doradców między występującymi na rynku podmiotami doradczymi.

Zastrzeżenia NIK budzi również fakt nieudokumentowania rozeznania rynku doradców i biur projektowych z obszaru energetyki przed zawarciem kontrolowanych umów o doradztwo techniczne, które to rozeznanie - według złożonych wyjaśnień³⁷ - zostało wykonane. Obowiązek dokumentowania postępowań wynikał z § 11 i § 14 Wytycznych odpowiednio obowiązujących w czasie zawierania omawianych umów.

(dowód: akta kontroli str. 565-570, 585-590, 1476-1481, 1492-1493, 1497-1498)

[...] ³⁸

(dowód: akta kontroli str. 807-808)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność Spółki w zbadanym zakresie.

2. Wydatki na działalność sponsoringową oraz zakup usług medialnych i doradczych

Opis stanu faktycznego

Na podstawie zawartych przez Zarząd i obowiązujących w okresie objętym kontrolą umów sponsoringu Spółka zrealizowała wydatki w wysokości: [...] ³⁹

(dowód: akta kontroli str. 5-12, 727-733)

2.1. [...] ⁴⁰

(dowód: akta kontroli str. 806-808, 812, 839-846)

2.2. W piśmie DKN.IV.4631.27.2017 z dnia 18 stycznia 2017 r. Minister Energii w ramach prowadzonej polityki właścicielskiej zwrócił się do prezesów zarządu spółek z udziałem Skarbu Państwa o zweryfikowanie dotychczas zawartych umów z firmami doradczymi pod kątem ich zgodności, wysokości przyjętych stawek godzinowych oraz możliwości wykorzystania zasobów kadrowych Spółki

³⁶ w pismach ENSA-BZ-000034-2018 z dnia 21 lutego 2018 r. i ENSA-BZ-000037-2018 z dnia 5 marca 2018 r.

³⁷ ENSA-BZ-000034-2018 z dnia 21 lutego 2018 r.

³⁸ Pouczenie: wydatki poniesione na realizację umów stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barelkowska na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej.

³⁹ Pouczenie: wydatki poniesione z tytułu umów sponsoringu stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barelkowska na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej

⁴⁰ Pouczenie: dane dotyczące umów o doradztwo techniczne stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barelkowska na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej.

w zakresach obejmujących przedmiot umów. Minister Energii zarekomendował by stawki nie przekraczały 450 zł za godzinę pracy.

(dowód: akta kontroli str. 734)

[...] ⁴¹

(dowód: akta kontroli str. 40-229, 1478-1482)

2.3. Na podstawie próby umów, o których mowa w punktach 1.1.1, 1.2.1 i 1.2.2 wystąpienia, zweryfikowano ponadto, w jaki sposób w umowach zabezpieczono interes Spółki w przypadku ewentualnego niewykonania, nienależytego lub nieterminowego wykonania przedmiotu zamówienia. Ustalono m.in., że:

- w umowach sponsoringowych zawarte zostały zarówno postanowienia o karach umownych (np. obowiązek jej uiszczenia w razie zawinonego niewykonania któregośkolwiek ze świadczeń sponsorskich⁴²), jak i Spółka zagwarantowała sobie prawo do odstąpienia od umowy np. w razie niesporządzenia któregośkolwiek ze sprawozdań sponsorskich lub zaistnienia okoliczności potwierdzających pogorszenie kondycji finansowej Spółki,
- [...] ⁴³

(dowód: akta kontroli str. 1492-1509)

Z „Zasad zawierania i rejestracji umów w ENERGA SA” wynikało m.in., że za zabezpieczenie interesów Spółki podczas zawierania umów odpowiadają komórki merytoryczne oraz że umowa powinna być tak sporządzona, aby gwarantowała ochronę interesów Spółki, a w jej brzmieniu obowiązującym od 5 lipca 2016 r. - najlepszą możliwą ochronę interesów Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 643-708, 778-802, 829-836, 846-859, 1481-1491)

Na podstawie udostępnionej dokumentacji źródłowej dotyczącej realizacji łącznie 12 badanych umów⁴⁴ w 11 przypadkach nie stwierdzono zaistnienia przesłanek do ewentualnego skorzystania przez Spółkę z postanowień o karach umownych, prawa do odstąpienia od umowy lub dochodzenia roszczeń na podstawie Kodeksu cywilnego. W trakcie realizacji jednej z umów sponsoringowych [...] ⁴⁵

(dowód: akta kontroli str. 1148, 1463)

W działalności Spółki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwaga dotycząca
badanej działalności

Nie kwestionując wyjaśnień Członków Zarządu⁴⁶, że zawieranie umów ramowych stanowiło jedynie formalne potwierdzenie gotowości do współpracy i nie wiązało się z zaciągnięciem zobowiązania finansowego, NIK zwraca uwagę, że z § 3 ust. 3 i 6 Wytucznych wynikało, że szacunkowe wynagrodzenie netto wykonawcy powinno zostać oszacowane z należytą starannością również w przypadku umów ramowych - jako limit łącznego wynagrodzenia wykonawcy określony w umowie ramowej tytułem zamówień, których zamawiający planuje/szacuje udzielić w okresie trwania umowy ramowej.

(dowód: akta kontroli str. 566, 585-586, 1481, 1485-1491)

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Spółki w zbadanym zakresie.

Ocena cząstkowa

⁴¹ Pouczenie: zasady polityki organizacyjnej spółki ENERGA, stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barełkowska na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej

⁴² ENSA/2015/00449

⁴³ Pouczenie: zasady zawierania przez Spółkę umów, stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barełkowska na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej.

⁴⁴ o których mowa w punktach 1.1.1, 1.2.1 i 1.2.2 wystąpienia - pięciu umów sponsoringowych, czterech ramowych umów o doradztwo, jednej ramowej umowy o usługi medialne i dwóch o świadczenie usług reklamowych

⁴⁵ Pouczenie: przedmiot umowy zawartej przez Spółkę umów stanowi tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barełkowska na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej.

⁴⁶ pismo ENSA-BZ-000037-2018 z dnia 5 marca 2018 r.

3. Badanie efektywności działalności sponsoringowej oraz efekty wydatków na zakup usług medialnych i doradczych

Opis stanu faktycznego

3.1. Obowiązek badania efektywności realizowanego przez Spółkę sponsoringu wynikał z „Zasad działalności sponsoringowej”. Według ich wydania V, obowiązującego od 20 grudnia 2016 r., działalność sponsoringowa Spółki⁴⁷ podlegała ocenie pod kątem jej skuteczności, efektywności i wiarygodności marketingowej, zarówno na etapie oferty sponsoringowej, jak i po zakończeniu realizacji umów sponsoringowych. Przyjęto, że efektywność to sposób pomiaru skuteczności i celowości, wyrażająca się stosunkiem średniego rynkowego kosztu dotarcia do odbiorców w środkach przekazu do obliczonego kosztu dotarcia do odbiorców poprzez realizację projektu. Efektywność sponsoringu badana była poprzez pomiar i ocenę jego wpływu na relacje ze środowiskami ważnymi z punktu widzenia GK ENERGA, odbioru medialnego, wzrostu rangi marki oraz zysków ze sprzedaży i wartości firmy. Oceny dokonywał zewnętrzny podmiot doradczy na podstawie umów zawartych ze Spółką i dostarczonych przez Spółkę sprawozdań z wykonania umów sponsoringowych. Raporty zbiorcze dotyczące działalności sponsoringowej za rok obrotowy przekazywane były Zarządowi i przedstawiane Radzie Nadzorczej do zaopiniowania.

(dowód: akta kontroli str. 236, 268-312)

Raport efektywności działalności sponsoringowej za 2015 r. sporządzony został dla projektów wynikających z umów do 50 tys. zł i powyżej 50 tys. zł oraz zawierał podsumowanie efektywności zrealizowanych projektów w ujęciu procentowym. Raport efektywności działalności sponsoringowej za 2016 r. obejmował: ocenę efektywności projektów sponsoringowych, rewizję działań sponsoringowych oraz sprawozdanie z realizacji działań sponsoringowych. Badania efektywności działań sponsoringowych za 2017 r. do czasu zakończenia kontroli nie zostało zakończone.

(dowód: akta kontroli str. 1158-1469)

Według założeń Spółki, zwrot inwestycji sponsoringowych uznawano za efektywny na poziomie minimum 102%, a satysfakcjonująco efektywny od 140% wwyż w obszarze sportu lub od 130% wwyż w pozostałych obszarach. Progi te były umowne i nie zostały w Spółce formalnie ustanowione. Efektywność działalności sponsoringowej - liczona jako stosunek zainwestowanych środków finansowych do wartości zrealizowanych świadczeń - w 2015 r. wyniosła 153%, a w 2016 r. 159%. Na 2017 r. założono efektywność na poziomie 2016 r. Podmiot doradczy wykonujący badanie określił te wyniki jako bardzo dobre i pozycjonujące Spółkę wysoko na tle podobnych aktywności promocyjno-wizerunkowych pozostałych spółek z udziałem Skarbu Państwa. [...] ⁴⁸.

(dowód: akta kontroli str. 389, 1158-1469, 1501)

W okresie objętym kontrolą w ramach jednej z badanych umów [...] ⁴⁹

(dowód: akta kontroli str. 723, 1483-1491)

W działalności Spółki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁴⁷ Analizę przewidziano w szczególności dla przedsięwzięć sponsoringowych, w których kwota wsparcia finansowego będzie równa lub przekroczy kwotę 80 tys. zł.

⁴⁸ Pouczenie: analiza danych sponsoringowych stanowiąca tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barełkowska, na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej

⁴⁹ Pouczenie: efektywność zawieranych umów medialnych, reklamowych i o doradztwo, stanowi tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barełkowska na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej)

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Spółki w zbadanym obszarze.

4. Działania Spółki związane z ustanowieniem Polskiej Fundacji Narodowej

Opis stanu faktycznego

W dniu 13 lipca 2016 r. reprezentujący Spółkę Wiceprezes Zarządu ds. Strategii Rozwoju podpisał w Warszawie, wraz z przedstawicielami 16 innych spółek kontrolowanych przez Skarb Państwa, list intencyjny w sprawie prowadzenia partnerskich rozmów w przedmiocie wspólnego ustanowienia Polskiej Fundacji Narodowej (dalej: „Fundacja”).

(dowód: akta kontroli str. 1069-1074)

Z uwagi na to, że wkład pieniężny na poczet funduszu założycielskiego Fundacji miał charakter świadczenia bezzwrotnego, a czynność ustanowienia Fundacji nie była związana z przedmiotem działalności Spółki określonym w jej Statucie, Zarząd uznał za zasadne uzyskanie zgody Rady Nadzorczej na uczestniczenie w ustanowieniu Fundacji. W uzasadnieniu do wniosku skierowanego do Rady Nadzorczej w przedmiotowej sprawie dwóch członków Zarządu wskazało (za Zarząd Spółki) m.in., że:

[...] ⁵⁰

(dowód: akta kontroli str. 1078-1091)

W dniu 9 sierpnia 2016 r. Rada Nadzorcza w drodze Uchwały Nr 75/IV/2016 udzieliła Zarządowi zgodę na działania wymienione w Uchwale Nr 188/V/2016 z dnia 29 lipca 2016 r. Przedmiotowa uchwała podjęta została jednogłośnie.

(dowód: akta kontroli str. 1094)

Uchwałą Nr 320/V/2016 r. z dnia 14 listopada 2016 r. Zarząd ustalił Statut Fundacji i upoważnił Wiceprezesa Zarządu ds. Korporacyjnych do dokonania wszelkich czynności zmierzających do ustanowienia Fundacji wspólnie z innymi spółkami Skarbu Państwa, w tym do podpisania Statutu Fundacji oraz ustanowienia organów i wskazania Wiceprezesa Zarządu ds. Strategii Rozwoju jako Członka Rady Fundacji wyznaczonego przez Spółkę. Uchwałą Nr 328/V/2016 z dnia 15 listopada 2016 r. Zarząd zmienił ww. uchwałę upoważniając Prezesa Spółki do dokonania wszelkich czynności zmierzających do ustanowienia Fundacji wspólnie z innymi spółkami Skarbu Państwa. Realizując postanowienia Uchwały Nr 328/V/2016 w dniu 22 listopada 2016 r. Prezes Zarządu i Wiceprezes Zarządu ds. Korporacyjnych wystąpili do Ministra Energii i Ministra Skarbu Państwa o zgodę na powołanie Wiceprezesa ds. Strategii Rozwoju w poczet członków Rady Fundacji. Zgoda Ministra Energii wpłynęła do Spółki w dniu 18 stycznia 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 1095-1108, 1112-1116)

Na podstawie wniosków Wiceprezesa Zarządu ds. Strategii i Rozwoju z 30 grudnia 2016 r. i Wiceprezesa Zarządu ds. Korporacyjnych z 11 stycznia 2017 r., w dniach 30 grudnia 2016 r. i 21 stycznia 2017 r[...] ⁵¹.

(dowód: akta kontroli str. 1109-1110, 1127-1128)

Pismem z dnia 3 lipca 2017 r. Prezes Zarządu Spółki wystąpił do Prezesa Zarządu Fundacji z prośbą o przedstawienie informacji na temat bieżącej działalności Fundacji, w tym informacji na temat:

–projektów, nad którymi pracuje Fundacja wraz z harmonogramem ich realizacji, jak i planów działania w dłuższym horyzoncie czasu,

⁵⁰Warunki udziału w ustanowieniu Fundacji, stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barelkowska na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej

⁵¹ Pouczenie: dane ekonomiczne związane z uczestnictwem w Fundacji, stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Wyłączenia dokonał doradca prawny LGD A. Barelkowska na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej

–wyników dotychczasowych działań związanych z organizacją Fundacji oraz wskazanie celów i sposobu wydatkowania przekazywanych przez fundatorów środków finansowych.

Prezes Spółki w piśmie tym zwrócił się również z wnioskiem o przedstawienie propozycji rozwiązań w zakresie formy i częstotliwości informowania fundatorów o bieżących pracach Fundacji oraz składania sprawozdań finansowych, jak również wskazania osób odpowiedzialnych ze strony Fundacji za kontakty operacyjne z fundatorami. Według wyjaśnień z dnia 5 marca 2018 r. p.o. Prezesa Zarządu Wiceprezes Zarządu ds. Operacyjnych i Wiceprezesa Zarządu ds. Finansowych, odpowiedź Prezesa Fundacji na ww. pismo do Spółki nie wpłynęła.

(dowód: akta kontroli str. 1111, 1509)

Na podstawie wniosku Prezesa Zarządu i Wiceprezesa Zarządu ds. Finansowych z dnia 11 października 2017 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego w dniu 6 listopada 2017 r. wyraził zgodę na powołanie na członka Rady Fundacji Wiceprezesa Zarządu ds. Korporacyjnych. W dniu 27 listopada 2017 r. Wiceprezes Zarządu ds. Korporacyjnych złożył oświadczenie, że wyraża zgodę na powołanie na członka Rady Fundacji.

(dowód: akta kontroli str. 1121-1126)

Prezes Zarządu⁵² poinformował ponadto, że:

- Spółka nie posiada dokumentacji poprzedzającej podpisanie listu intencyjnego,
- decyzja o współuczestniczeniu Spółki w ustanowieniu Fundacji podjęta została z inicjatywy Skarbu Państwa w drodze uchwał Zarządu i Rady Nadzorczej,
- z uwagi na właścicielski charakter inicjatywy i cele Fundacji, w Spółce nie była sporządzana odrębna analiza na temat potencjalnych korzyści wynikających z przyszłego uczestnictwa Spółki w Fundacji,
- zasadność uczestnictwa została oceniona przez organy korporacyjne, w tym ostatecznie przez Radę Nadzorczą,
- władze Spółki nie były powiadamiane o prowadzonych przez Fundację kampaniach reklamowo-promocyjnych, gdyż Statut Fundacji i ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach nie obligują Fundacji do przekazywania informacji fundatorom w tym zakresie,
- nie konsultowano z władzami Spółki propozycji zmian w statucie Fundacji; Rada Fundacji i członkowie Rady Fundacji nie mają uprawnień do konsultowania zmian w Statucie Fundacji z fundatorami,
- możliwa ocena efektów przystąpienia Spółki do Fundacji możliwa będzie dopiero po opublikowaniu sprawozdania z działalności Fundacji.

(dowód: akta kontroli str. 1065-1068, 1144-1145)

W związku z ustalonym stanem faktycznym, Najwyższa Izba Kontroli odstąpiła od sformułowania oceny cząstkowej w powyższym zakresie.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁵³, wnosi o:

1. wprowadzenie mechanizmów zapewniających przestrzeganie „Zasad działalności sponsoringowej”, w szczególności w zakresie jej planowania,

⁵² Pełniący tę funkcję w okresie od 2 marca 2017 r. do 5 lutego 2018 r.

⁵³ Dz. U. z 2017 r., poz. 524

2. wzmocnienie nadzoru nad przestrzeganiem w Spółce procedur określonych w „Instrukcji zamawiania usług, dostaw i robót budowlanych przez ENERGA SA” w odniesieniu do wyboru wykonawców ramowych umów o zakup usług doradczych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, dnia ... kwietnia 2018 r.

Kontroler

Katarzyna Michalska
główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

Dyrektor

.....
podpis